de Doarpsbel

31e jaargang nr. 131 SEPTEMBER 2004

CONTACTBLAD VOOR HOLWERD EN OMGEVING

Uitgegeven door de Vereniging van Dorpsbelangen Holwerd

WALING DIJKSTRASTRJITTE; OP DE FOTO STAAT JACOB OLIVIER

NIJS FAN DOARPSBELANG

Nei in simmer, dy't altyd mar wer koart liket, pakke wy de triid wer op foar it nije seizoen.
It bestjoer hat ôfskied nomme fan Henny Hiddema, dy't sekretaris wie. Hja is opfolge troch Jelle Dykman. Fêst in hiele goeie ferfanger. Nij yn it bestjoer is Jan Willem Overal. We hoopje dat hy him thúsfiele sil yn it bestjoer.

VVV-folderpost
De VVV-folderpost hat jierrenlang by It Amelander Veerhuis fêstige west. Henk v. Duinen joech oan dit wol kwyt te wollen. We hawwe in nij ûnderdak fûn foar de folderpost yn de winkel fan fam. Bergema. Mei grut entûsjasme ferkeapet Jitske Bergema no boekjes en jout folders út.
We wolle Henk v. Duinen betankje foar it wurk dat hy jierrenlang dien hat foar de VVV-folderpost.

Nije wandelrûte
In pear minsken fan doarpsbelang hawwe in nije wandelrûte makke. De rûte rint fan Holwert oer de Tonnebrêge nei Waaksens en wêrom. Tema fan de rûte is de states en stinsen en tsjerken dy't op de rûte lizze. Der is in tige nijsgjirrich begeliedend ferhaal bymakke oer foaral de skiednis fan dizze gebouwen. De rûtefolder is te krijen by de VVV-post en de kamping.

Sa't jimme fêst wol sjoen ha is men begûn mei de tariedingen foar it meitsjen fan de buslus. It hat tige lang duorre, mar no is it dan safier. It sil betsjutte dat der aanst mar ien buslijn troch it doarp ride sil en dat is bus 54. Foar bus 60 en 66 sil men dan nei de buslus moatte.
Foar fragen en ideeën kinne jimme telâne by de bestjoersleden fan doarpsbelang.

Sara Hofman

KNIP UIT EN BEWAAR: GEWIJZIGDE TIJDEN BIBLIOBUS

DE BIBLIOBUS

Volwassenen/jeugd:	dinsdag 16.05 - 16.30 uur	bij de Geref. kerk
Jeugd Tsjelke:	dinsdag 9.35 - 10.35 uur	
Ploos v. Amstel:	dinsdag 10.40 - 11.10 uur	

COLLECTEOPBRENGSTEN

- Kollekte opbringst "Simavi" fan maart jl. € 565,60. Kollektantes tige tank foar jimme ynset.
  A. v.d. Ploeg-Dijkstra

- In de week van 13 t/m 19 juli vond de collecte van de Maag Lever Darm Stichting plaats. De opbrengst van de collecte in Holwerd was € 760,00.

CONDITIE-DANS

Iedere dinsdagavond om 19.30 uur is er conditie-dans in de gymzaal van sporthal de Ynset te Holwerd. Conditie-dans is een combinatie van jazz-dans en conditie-training. Dit gebeurt o.l.v. dhr. J.P. de Jong. De start is de eerste dinsdag van september. Kom gerust eens langs om te kijken hoe leuk het is of bel 0519-561751.

Hillie v.d. Meij

3VO: DE BEBOUWDE KOM VRAAGT ER OM...

Bewustwording, hoe doe je dat?

Ging het een paar jaar geleden over verkeersonveiligheid, dan werd de boosdoener nogal eens gezocht in het doorgaande verkeer. Vandaag de dag wordt het aandachtsveld steeds meer verlegd naar de bewoners zelf. Wat steeds vaker opvalt uit de resultaten van onze verkeersonderzoeken is, dat een zeer groot deel van de verkeersproblemen wordt veroorzaakt door de eigen bewoners.

30 km/ uur - Remafstand

Het kind steekt ineens over en bevindt zich op ± 22 meter van uw voertuig. U remt. Bij een snelheid van 30 km/uur staat uw voertuig na 15 meter stil. Het kind heeft niets in de gaten en huppelt naar de overkant van de weg.

50 km/ uur - Remafstand

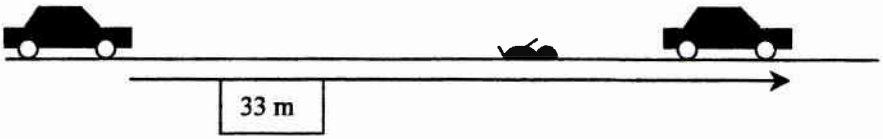

Het kind steekt ineens over en bevindt zich op ± 22 meter van uw voertuig. U remt. Bij een snelheid van 50 km/uur staat uw voertuig na 30 meter stil. U kunt het kind niet meer ontwijken, met alle gevolgen van dien.

ZATERDAG 13 NOVEMBER: DE 16E PLAYBACKSHOW IN 'T SINTRUM

Na 15 jaar playbackshow georganiseerd door Henk en Maaike Bruinsma zal dit jaar de playbackshow worden georganiseerd door Akke v.d. Hoop van 't Sintrum. De playbackshow, een vaste waarde binnen de activiteiten die in Holwerd worden georganiseerd. Een dankwoord aan Henk en Maaike Bruinsma is dan ook zeker op zijn plaats, zij hebben de playbackshow de afgelopen 15 jaar naam gegeven in Holwerd en omstreken.

Om de de playbackshow te doen slagen is voldoende deelname noodzakelijk, iedereen kan meedoen van jong tot oud, er zijn prijzen beschikbaar voor de leeftijd t/m 12 jaar en van 13 jaar t/m 99 jaar, dus er wordt gestreden in twee leeftijdscategorieën. Voor beide categorieën gelden de volgende prijzen: 1e prijs € 50,00, 2e prijs € 25, 3e prijs € 12,50, tevens een wisselprijs voor beste van allebei de categorieën.

Inlichtingen en opgave is mogelijk bij Akke v.d. Hoop, Fonteinstraat 30, tel. 562363 of zalencentrum 't Sintrum, tel. 561517.

Voorverkoop van de toegangskaarten start op 1 november, nadere informatie volgt.

INTERVIEW

Namme:	Hennie de Boer
Berne:	43 jaar jong
Adres:	
Boargelike stân:	gehuwd, 4 kinderen.

Ik zal mij even voorstellen. Hennie de Boer. 43 Jaar jong en getrouwd met Roland. Samen hebben we 4 kinderen (21, 16, 13, 11 jaar oud). In 1986 zijn we verhuisd van Ameland naar Holwerd.
Het was even wennen, maar het bevalt ons prima. Ik ben werkzaam bij de TPG Post. Zomers is het een perfecte baan, 's winters is het een rotbaan.
Mijn hobby's zijn puzzelen en knutselen. In de weinige vrije tijd die ik nog heb, tuinier ik graag. Mijn mooiste plekje in Fryslân is Ameland. Heerlijk uitwaaien. Een prachtig eiland. De natuur is op het eiland in alle seizoenen mooi en de rust is geweldig. Honden en katten zijn mijn lievelingsdieren. Mijn leukte tv programma is op dit moment de Lama's.

Hennie de Boer

Lezen:	te weinig tijd
Eten:	Pizza, pasta's
Drank:	Koffie, bier of wijn
Een hekel aan:	oorlog, pesten en mensen die het achter de elleboog hebben.

Verder hoop ik in Holwerd nog leuke jaren voor de boeg te hebben of het in de toekomst ooit Ameland zal worden, de tijd zal het leren!!!

Volgende keer interviewen: Edwin Grevink

TRYATER SPILET "ALD PAPIER" YN 'T SINTRUM

Op freed 3 desimber o.s. om 20.00 oere spilet Tryater it stik "Ald Papier" yn 't Sintrum te Holwerd.
In smout Flaamsk stik oer trije minsken en har longerjen nei in bytsje gelok.
Raymond en Rachel binne al tritich jier troud mar har houlik hat net in soad mear om 'e hakken. It bestiet út hiele wierheden en hiele leagens, gjin hertstocht mear mar wol in protte geheimen. Hy hat lang lyn syn grutte leafde rinne litten en sy hat al jierren in ferhâlding mei Lucien, de bêste freon fan Raymond.
Se binne ta mekoar feroardiele. Mar se ha har libben lang útsjoen nei in oar bestean. No binne se te âld en is it te let om noch wat te feroarjen. Mar dan wurdt by Raymond en Rachel in roubrief besoarge en komt by it opromjen fan in keamer in âld deiboek boppe wetter. Dat bringt it ferline nei boppen en set it hiele saakje yn beweging...
Sûnt 1993 skriuwt de bekende Flaamske akteur Stany Crets teaterstikken foar in breed publyk. Syn stikken geane oer werkenbere problemen dy't hy op in orizjinele, somtiden bittere, mar foaral ek humoristyske wize foarm jout. Yn 2002 krige Stany Crets de Flaamske Edmond Hustinxpriis foar toanielskriuwers.

Tekst:	Stany Crets
Oersetting:	Tryntsje van der Zee
Spilers:	Jan Arendz Marijke Geertsma en Freark Smink

KOPIJ DOARPSBEL

Agenda, data en kopij, éénzijdig beschreven of op diskette, inleveren uiterlijk dinsdag 30 november 2004 bij: Tineke Veldema, Pôlewei 16.

VAN DE ACTIVITEITENCOMMISSIE

10 Juli hebben we, in samenwerking met "De Steeg", een barbecue georganiseerd waar jammer genoeg weer weinig mensen op af kwamen...
Met aansluitend een spetterend optreden van Los Tontos, wat gezellig druk was. De optredens van Los Tontos staan garant voor een avondje herinneringen ophalen en voor een avondje swingen. Het publiek werd regelmatig bij het optreden betrokken en de danseres onder de aanwezigen konden zich verheugen op de enige echte Los Tontos button. Lekker swingen op herkenbare nummers! Zeker voor herhaling vatbaar!
De volgende activiteit was de braderie met van ons een stand van het alom bekende "ko-skiten". Dit deden we nu voor de 3e achtereenvolgende keer, en (alweer) een activiteit die niet voor herhaling vatbaar is. Volgend jaar iets anders dus.
De "verkoop" van de stukjes land viel tegen, geen idee of het door de euro of door het weinige publiek dankzij de weersomstandigheden komt. Van de opbrengst betaalden we de "huur" van de koe en een gedeelte was voor de geldprijzen. Het stukje land waar de koe na een kwartier zijn behoefte deed was "gekocht" door Frans Boonstra en die kreeg dus de € 100,00. Er was 1 aangrenzend vakje "verkocht" dus ging er € 25,00 naar Wiepie Akker.
Veel mensen weten niet wat de activiteitencommissie is of wat ze doen... Jammer! Dit ligt zéker niet aan ons enthousiaste team, maar ik weet ook niet waar het wél aan ligt. Blijkbaar heeft niemand daar enig besef van omdat we weinig tot geen respons krijgen op welke activiteit dan ook...
Door steeds een slechte opkomst bij wat we ook organiseren (4 personen namen even de moeite om te kijken bij het koskiten... Ik bedoel maar!) hebben we besloten om in ieder geval alle activiteiten die we voor de kinderen organiseren door te laten gaan omdat daar wél belangstelling voor is. Als je nagaat dat er bij **de sinterklaasintocht, paaseitjes zoeken in het bos en de jaarlijkse viswedstrijd** veel mensen aanwezig zijn is het leuk om dat te organiseren! En voor diegenen die dat dus niet weten: DAT WORDT DUS DOOR ONS, DE ACTIVITEITENCOMMISSIE, GEORGANISEERD.
Men vergeet vaak dat er veel voorbereiding nodig is om iets op touw te zetten. Let wel; het is allemaal vrijwillig wat we doen, en dan is het toch leuk als er een enthousiast publiek is of als je eens wat vaker positief feedback krijgt.
Maar goed, we steken nu al onze energie in activiteiten voor de kinderen, maar mocht er iemand zijn (WIE DAN OOK!) die een idee heeft voor een leuke activiteit... we houden ons (nog steeds) aanbevolen.
Eerstvolgende activiteit is dus de intocht en het feest van sinterklaas waar iedereen te zijner tijd meer over hoort. Hou de folder van de E-markt in de gaten! Daar staan al onze activiteiten op vermeld. (Overigens doet de E-markt dit vrijwillig voor ons, waarvoor dank!)

Namens de activiteitencommissie,
Grietje Overal-Bouma, voorzitter

VISSTEK IN HOLWERD

De Stichting Recreatie en Toerisme deelt mede dat er een visstek in ontwikkeling is. Dit plan wordt tezamen met het project Bergbezinkingsbassin aangepakt.
Dit wordt aangelegd om een eigen plek te creëren voor vissers. Het is namelijk niet gewenst om op de steigers van de haven te vissen.

WORLD SERVANTS - MALAVALLI/INDIA

Klaslokalen
3 augustus t/m 24 augustus 2004

Ik wil jullie heel erg bedanken voor de kinderwerkspulletjes die ik heb gekregen en de dingen die jullie van mij gekocht hebben om mijn reis naar India werkelijkheid te maken. Daarom heb ik een paar foto's bij gevoegd en zal ik jullie vertellen hoe het daar was.

Het was in één woord geweldig. 3 Augustus zijn we weg gegaan om zonder al teveel problemen (we waren bij aankomst één tas kwijt die later die week opgehaald werd) 4 augustus om een uur of 2 's middags bij het Malavalli Boys Home te arriveren. Dit is een weeshuis voor jongens die geen ouders meer hebben of hun ouders kunnen niet meer voor ze zorgen. We werden ontvangen met veel geklap en bloemenkransen. Alle 100 jongetjes wilden je een hand geven en weten hoe je heet. 's Avonds zijn we Malavalli even in geweest. Alle kinderen en sommige volwassenen wilden een hand en wilden weten hoe je heette. Als je dan langs was geweest gingen ze bij elkaar staan en wezen ze ons na en lachten. Dat was best wel grappig. Waarschijnlijk hadden zij nog nooit blanke mensen gezien. Wij hebben in die drie weken ook geen blanken gezien.

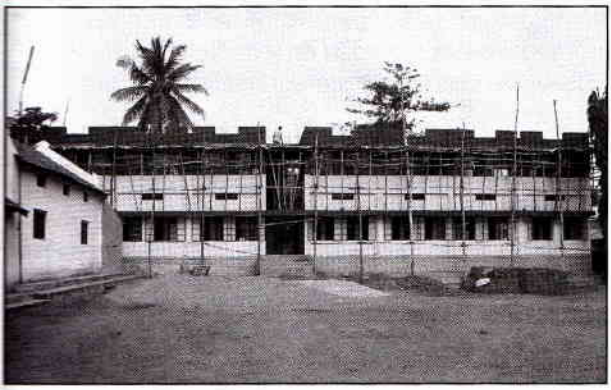

De volgende dag begon het bouwen. Er stond al een school die vorig jaar door World Servants is gebouwd en wij hebben er nu nog een verdieping bovenop gebouwd. Eerst liep het contact met de plaatselijke bouwvakkers wat stroef. Zij konden geen Engels en wij geen Kanada (de plaatselijke taal). Dus eerst haalden zij steeds alle bakstenen er weer af die wij gemetseld hadden en deden ze het weer overnieuw. Later kwamen wij erachter dat ze ons gewoon wilden helpen en zo wilden laten zien hoe het wel moest. Dit hadden wij eerst niet door omdat zij nogal bot overkwamen. Maar dat was normaal vertelde de tolk ons later. Wij konden dus steeds beter met ze opschieten. Zij werden ook wat losser en begonnen wat Engelse woordjes van ons te leren zodat wij meteen snapten wat ze bedoelden. We hebben echt heel veel met ze gelachen. Maar wij hebben ook hard gewerkt. Alle muren zijn omhoog gekomen. De directeuren van het Boys Home en van de school hadden dit niet verwacht, dus dan is het extra leuk dat het wel gelukt is. De plaatselijke bouwvakkers maken het gebouw verder af.

Eén keer in de week had je kinderwerk. Hier hadden wij vanuit Nederland allemaal spulletjes voor meegenomen zoals: kinderscharen, lijm, potloden, papier, puntenslijpers, elastiekjes, ballonnen enz. De eerste keer dat ik kinderwerk had was in een klas waar de kinderen ongeveer 8 of 9 jaar oud waren. Ons thema was God maakt alles nieuw. Eerst zong je een paar liedjes en daarna vertelde je het verhaal. Dit hebben wij gedaan met een soort poppenkast. Daarna maakten we maskers van beesten. De kinderen moesten ze zelf inkleuren en knippen. De meeste kinderen konden niet eens knippen dus we moesten ze veel helpen. De

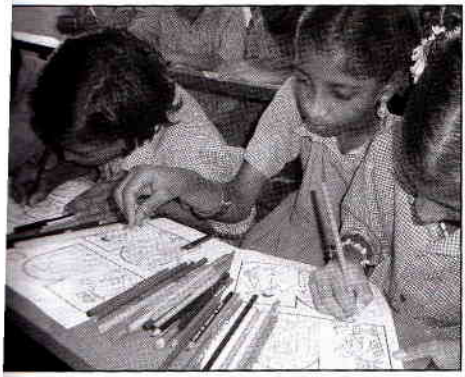

tweede keer dat ik kinderwerk had hadden we het thema Jona. Hier hebben we een toneelstukje van gemaakt. Ook heel erg leuk. Die kinderen kijken zo gefascineerd naar wat je nu weer gaat doen. En het maakt hen helemaal niet uit. Alles vinden ze even geweldig. Met hen hebben we een ketting gemaakt van rietjes en een walvis eraan. Deze kinderen waren 13 of 14 jaar oud. Zij konden zichzelf wel redden als je het een keer had voorgedaan. We hadden ook zondagsschool en dit ging op dezelfde manier.

In de laatste week dat wij in Malavalli waren zijn we op cultuurbezoek geweest in groepjes van ongeveer vijf personen. Dan ging je naar twee gezinnen waar je in huis mocht kijken en vragen mocht stellen. Er waren groepjes die naar mensen waren geweest die een nog veel groter huis hadden dan wij zelf. Zij vonden er dan ook niet zoveel aan. Wij zijn naar nog wel redelijk arme gezinnen geweest. Het eerste gezin bestond uit een vader en moeder en twee kleine kinderen. Zij hadden een heel klein halletje en een kamer wat als huiskamer en slaapkamer diende. De moeder en het kleinste kind sliepen op het bed en de vader en het oudste kind gewoon op de grond. En een piepklein keukentje. De wc stond achter in de tuin. Ze lieten ons ook een schoenendoos zien met allemaal potloden, papier, viltstiften en spelletjes. Die kwam uit Nederland vertelden ze. Dit was hier gekomen met operatie schoenendoos. Dat vond ik wel leuk om te zien, want wij hebben er op school ook wel eens aan meegedaan. Het tweede gezin was wat rijker. Zij hadden ook een groter huis wat vroeger een hotelletje was geweest. Ze waren hindoe. Het vorige gezin was christelijk. Er hingen ook allemaal plaatjes van goden en ze hadden een heel altaar in huis. Alleen was dit gezin lang zo gastvriendelijk niet dan het vorige. Het is heel leuk om te zien hoe die mensen daar leven. Eigenlijk hadden deze twee gezinnen het heel erg goed. Aan de kant van de weg zag je ook heel vaak gewoon een tentje waar een heel gezin leefde. Gewoon twee stokken met een doek erover. Het verschil is echt ontzettend groot in India.

Of je bent heel rijk of heel arm. Je ziet ook niet speciale krottenwijken. De grote huizen en kleine krotjes staan vaak doorelkaar.

Deze drie weken waren heel bijzonder. Ook heel vermoeiend. Er komt zo ontzettend veel op je af in drie weken tijd. Maar het was wel fantastisch en ik wil zeker nog een keer. Nogmaals bedankt voor alle sponsoring op wat voor manier dan ook.

Geertje Bosch
Stationsweg 33, Holwerd
Tel: 0519-561412

GYMNASTIEKVERENIGING CHARIETTO TE HOLWERD

opgericht 1889

Beste inwoners van Holwerd

Gymnastiekvereniging Chariëtto draait al weer een jaar op volle toeren!
Het ledenaantal groeit vooral bij de jongste groepen en dat is erg positief voor de club en voor de toekomst!
Juf Anna Hoekstra heeft een tijdje geleden met grote deskundigheid en zorgvuldigheid een selectie gemaakt voor een keurgroep. Deze meiden gaan voor Chariëtto meedraaien bij de wedstrijden van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie, district noord.
Holwerd laat dus weer van zich horen op dit gebied!
Niet alleen de middaggroepen draaien op volle toeren, maar ook de Keep Fit – groepen doen het goed. Deze groepen staan onder leiding van Jitske Dijkman uit Blija.
Er is een Keep Fit groep op woensdagochtend en een groep op woensdagavond.
's Ochtends staat de Keep Fit in het teken van grondoefeningen en bewegen op muziek.
's Avonds zijn deze onderdelen ook aanwezig, maar wordt het programma uitgebreid met conditietraining en af en toe toestellen (op eigen niveau).
Leo Smidt is nog steeds druk bezig met de opleiding van de KNGU (Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie) en doet ervaring op als gymnastiekleraar in de verschillende groepen bij bovengenoemde dames.
Ook het bestuur zit niet stil. Er heeft begin 2004 een wisseling plaats gevonden in het bestuur. Tiny Tadema en Maaike Jongsma hebben het estafettestokje doorgegeven aan twee nieuwe enthousiaste mensen die de taken van deze twee dames hebben overgenomen. Langs deze weg willen wij als bestuur, Tiny en Maaike nog ontzettend bedanken voor hun grote inzet bij Chariëtto!
Wat al eerder gezegd is: we draaien volop!
Natuurlijk zijn we altijd naarstig op zoek naar nieuwe leden!
Vooral bij de avondgroep Keep Fit zitten we te springen om nieuwe leden.
Kom gerust eens een kijkje nemen of doe mee!
(De eerste 2 lessen zijn introductielessen en gratis!)

Bestuur gymnastiekvereniging Chariëtto Holwerd

Indeling van tijden:

Kleuters woensdag	13.30 – 14.15 uur
Jongste recreatie	14.15 – 15.15 uur
Oudste recreatie	15.15 – 16.15 uur
Selectie	16.15 – 17.15 uur
Keep Fit	
woensdagochtend	09.00 – 10.00 uur
woensdagavond	20.00 – 21.00 uur

Als u gaat verhuizen wilt u dit dan doorgeven aan één van de bestuursleden.

HONDENPOEP GRAAG NIET OP DE STOEP!!

FILMAVOND IN 'T SINTRUM

Op 5 november a.s. om 19.30 uur draait de film

"Ten Commandments"
(tien geboden)

in 't Sintrum.
Entree: € 2,00.

UITVAARTVERENIGING "DE LAATSTE EER", HOLWERD

Secretariaat: Pôlewei 11, 9151 HX Holwerd. Tel. 0519-562086
Correspondentie-adres: Postbus 3, 9150 AA Holwerd

Opgericht
8 december 1904

De vereniging

De laatste jaren brengen we onze vereniging in de Doarpsbel geregeld onder uw aandacht. In onze berichtgeving streven we ernaar om u zinvolle informatie te geven. Wat is interessant voor de vereniging (dus voor de leden) en wat willen we u vertellen. Ik heb al enkele keren geschreven over trends en ontwikkelingen in de uitvaartbranche.

Wat is een trend? Volgens Van Dale: "Het algemeen verloop dat cijfers gedurende een periode vertonen, afgezien van de toevallige- en seizoensafwijkingen". Verder wordt nog vermeld: 'neiging, tendens, ontwikkelingslijn'. In feite weet je daarmee nog niet veel meer dan dat trends geassocieerd worden met cijfers en ontwikkelingen. Is een trend ook vaak niet iets wat vaak op onverklaarbare wijze aanslaat bij een groot publiek? Of verwarren we trends met een hype of een rage? Hoe het ook zij, we hebben in onze vereniging te maken met veranderingen. En hoe gaan we daarmee om? Mee veranderen? Het is mede aan de leden om te bepalen hoe de toekomst er uit kan zien.

Beleid

Een uitvaartvereniging komt weinig in het nieuws. En wanneer ze dienst moet doen blijft ze ook nog zoveel mogelijk op de achtergrond. Het is geen vereniging die activiteiten ontplooit. Voor een goede en piëteitsvolle dienstverlening is dat ook maar beter zo.

Aan de andere kant moet een bestuur wel inspelen op bepaalde 'trends'. U bent al bekend met het fenomeen 'actuariële reserve', waaruit de opbouw van onze voorziening blijkt. Met andere woorden: of onze vereniging aan haar toekomstige verplichtingen kan voldoen. En dat kan zij.

Onze reserve is daarvoor toereikend. Verder speelt tegenwoordig de Arbo een belangrijke rol in het arbeidsproces. Hoewel het personeel van onze vereniging op vrijwillige basis werkzaam is, dient toch aan de Arbo-eisen te worden voldaan. Om te weten waaraan moet worden voldaan is een checklist Risico-Inventarisatie en –Evaluatie ingevuld. Een thema-avond over dit onderwerp, belegd door de Friese Federatie met een Arbo-deskundige als gastspreker, is door ons bezocht.

Een goede en praktische uitleg bracht situaties in beeld waar een vereniging zich aan moet houden. Daardoor kunnen tradities ter discussie komen te staan. Is het laten zakken van een kist nog toegestaan met behulp van touwen of wordt het gebruik van een zinktoestel verplicht gesteld? Als het aan de Arbo ligt mag iemand maximaal 25 kg tillen of verplaatsen. Het tillen met één hand is beperkt tot maximaal 6 kg!

U kunt zich wel voorstellen hoeveel dragers nodig zijn voor het verplaatsen van een overledene van ongeveer 70 kg + de kist waarin die is opgebaard?

Overleg

Deze en andere zaken komen ook aan de orde in onze cluster-bijeenkomsten. Het is belangrijk en zinvol om met collega-bestuurders informeel te overleggen. De maatschappij verandert en de leden en nabestaanden verlangen tegenwoordig een meer persoonlijke invulling bij een uitvaart.

Daaraan willen we zoveel mogelijk tegemoet komen. Daarvoor is wel overleg nodig. Tussen u en de uitvaartleider. Dat overleg kunt u na uw overlijden overlaten aan uw nabestaanden, maar u kunt ook nu reeds vastleggen hoe u uw uitvaart later geregeld wilt hebben.

De brochure "Wat te doen na een overlijden" is daarvoor een praktische handleiding, die bij al onze leden is bezorgd.

Lidmaatschap
Voor informatie over het lidmaatschap van onze vereniging kunt u zich wenden tot de secretaresse M. Dijkman-Elzinga, tel. 562086 of de penningmeester, S. Vellinga, tel. 561759. Zij zullen u graag te woord staan.

Noviteiten

Bron: Uitvaart juni/juli/augustus 2004

Foto-uitvaartkist
Een persoonlijke uitvaart krijgt nog meer uitstraling dankzij een foto-uitvaartkist. Bij een bedrijf in Voorburg is het mogelijk door middel van een speciaal procédé de kist te laten 'bekleden' met een print van zelfgemaakte foto's. Bijvoorbeeld van de favoriete omgeving van de wintersport-vacantie of de visstek van de overledene. Elke foto of fotocollage, mits van goede digitale kwaliteit, kan worden overgebracht op de kist. De print wordt gemaakt op basis van ecologische inkt waardoor er bij het begraven of cremeren nauwelijks schadelijke stoffen vrijkomen. Omdat de over-lay van de fotoprint de gehele kist bedekt, is er niets meer zichtbaar van de oorspronkelijke fineerprint. Daarom kan worden volstaan met een eenvoudig gefineerde kist.
Omdat (digitale) fotobestanden worden gebruikt, is het ook mogelijk de rouwkaart dezelfde uitstraling te geven als de kist.
Een trend???

Livemuziek door de Uitvaartmuzikant
Ingeblikte cd-muziek bij een afscheid is niet nodig. Er zijn tegenwoordig heel wat live-artiesten om aan een persoonlijke sfeer tijdens de uitvaart bij te dragen. De Uitvaartmuzikant doet het 'your way' en biedt een keuze uit een 'top 500', live gezongen of gespeeld. Of het nu gaat om een klassieke zangeres, een doedelzakspeler, strijkensemble of een compleet gospelkoor, de Uitvaart-muzikant kan aan alle muziekwensen voldoen.
Naast live-muziek bij uitvaarten verzorgt het muziekbureau ook teksten, gedichten of liederen op maat. Deze worden dan geschreven door ervaren tekstschrijvers. Voordragen door ervaren personen behoort ook tot de mogelijkheden.
Een trend???

Remember uitvaartzakjes met bloemzaden
Het bedrijf 'Tuinplus' heeft 'rememberzakjes' met bloemzaad op de markt gebracht. De zakjes zijn bedoeld om na een condoleance of uitvaart mee te geven aan de aanwezigen als dank voor het medeleven. Wanneer de bloemen bloeien vormen zij een mooie herinnering en kan men nog eens terugdenken aan de overledene. Een andere mogelijkheid is een rememberzakje met het bedank-kaartje mee te sturen. In de remember-serie zijn vier soorten bloemen verkrijgbaar: Zonnebloem, Vergeet-me-niet, Viooltje en Vlinderbloem.
Een trend???

S. Vellinga

Holwerd, augustus 2004

HOOP

Geef elkander hoop
dan gaat alles goed
Geef elkander hoop
als je elkaar ontmoet.

Niet met dure woorden
een rede of een preek
Nee, zo maar bij de slager
of in de apotheek

op een café-terrasje
of in de bioscoop
al is het nog zo vluchtig
maar geef elkander hoop

Dit gedicht is overgenomen uit een gedichtenbundel van Toon Hermans.

Monte de Boer

DOOPSGEZINDE GEMEENTE NODIGT U UIT VOOR HAAR JAARLIJKSE OPEN DAGEN OP 6 EN 7 NOVEMBER 2004

Op 6 en 7 november 2004 is het weer zover: de Doopsgezinde Gemeente Holwerd Blija Ternaard organiseert weer twee open dagen, als vanouds met een zaterdagmiddagprogramma en een bijzondere kerkdienst op zondagochtend. Ditmaal is als thema gekozen "ZEGE(N)VIEREN".

De commissie is alweer enige malen bij elkaar geweest om aan de hand van dit onderwerp een programma te bedenken dat enerzijds actueel, leuk en gezellig is en anderzijds ook de nodige diepgang heeft. Als doopsgezinde gemeente willen we immers graag uitstralen waar we voor staan.

Wat het publiek op 6 en 7 november 2004 te wachten staat verklappen we niet helemaal, het moet ook een beetje een verrassing blijven. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat niemand zich hoeft te vervelen, want voor JONG tot en met OUD is er van alles te doen en ook degenen die alleen voor het bekijken van het kerkgebouw of voor een kopje koffie langs willen komen zijn welkom.

De commissie nodigt iedereen dan ook graag uit om op **zaterdagmiddag 6 november om 14.30 uur** naar het kerkgebouw aan de Stationsweg 3 in Holwerd te komen. De toegang is gratis. Eventuele vrijwillige donaties zullen worden bestemd voor een goed doel. Het is trouwens aan te raden om op tijd te komen, want om 14.35 uur zal het programma op een bijzondere wijze worden ingeluid (als het regent, raden wij aan om een paraplu mee te nemen). Om plm. 17.30 uur wordt de middag afgesloten. De bijzondere kerkdienst op **zondag 7 november 2004 begint om 9.30 uur** en na afloop is er nog een gezellige nazit.

Voor wie toch alvast een klein tipje van de sluier wil... het thema heeft iets te maken met de 5 Olympische ringen enerzijds en de onderlinge verbondenheid van mensen anderzijds...

In verband met de voorbereiding heeft de commissie de volgende oproep:

- graag verzoeken wij u sportfoto's uit uw eigen fotoarchief of foto's of artikelen uit de krant of een tijdschrift aan te leveren, met daarbij een persoonlijk verhaal of een korte schriftelijke toelichting op wat u zo aanspreekt in deze sportfoto/dit artikel. Verder zijn we op zoek naar bijzondere sportvoorwerpen (bijv. een kaatswant of oude schaatsen) met een verhaal. De foto's, artikelen en voorwerpen zullen worden gebruikt voor een tentoonstelling.
- graag willen wij bij de koffie kleine hapjes (zoet en hartig) serveren, die te maken hebben met Griekenland of die lekker gezond of gewoon lekker zijn. Wie heeft leuke recepten en/of wil van tevoren iets maken? Ook zijn we op zoek naar recepten voor hapjes die kinderen gemakkelijk ter plekke kunnen maken.

De foto's en artikelen kunnen van tevoren worden ingeleverd bij een van de commissieleden of in de consistorie op vrijdagavond 5 november 2004 tussen 19.00 en 20.00 uur of op zaterdagochtend 6 november 2004 tussen 10.00 en 11.00 uur. Voor de hapjes verzoeken wij u even te bellen met een van de commissieleden.

Wij hopen u allen op 6 en 7 november 2004 te kunnen begroeten !

De commissie:
Korneel Roosma (predikante)
058-2574808; srroosma@hetnet.nl
Namke Zijlstra 561593
Eke Adema 562053
Dick Olivier 561317; d.olivier@home.nl
Wilma Frankema 561908;
jidsardi@hetnet.nl

PROGRAMMA 2004 - 2005 PASSAGE AFD. HOLWERD

2004

21 september: Dhr. L. Ferwerda uit St. Annaparochie. Onderwerp: Jutten langs de Friese kust

19 oktober: Met eigen mensen verzorgen we het. Onderwerp: Voedsel wereldwijd. Een project van Passage.

16 november: Dhr. T. Walinga uit Scharnegoutum. Onderwerp: Project Kindertehuis Sviatoslav, een lezing met dia's.

8 en 15 december: Adventvespers in de Doopsgezinde kerk. Aanvang: 19.00 uur.

13 december: Gezamenlijke Kerstviering in het gebouw Bosma's Plein. Aanvang 19.45 uur.

2005

18 januari: Lezing door de officier van Justitie mr. R.G. de Graaf. Onderwerp: de burger en het strafrecht.

15 februari: Jaarvergadering

4 maart: Wereldgebedsdag in de Doopsgezinde kerk. Aanvang 19.00 uur.

15 maart: Ds. G. Hoogterp uit Dokkum. Onderwerp: ziek zijn en geloven.

19 april: Dhr. J. Knol uit Dokkum. Onderwerp: Underwei mei Elie Wiesel. Boekbespreking.

Mei: Uitstapje?

Doel van Passage: Werken aan de vorming en ontwikkeling van haar leden in al hun verscheidenheid op het brede terrein van de nationale en internationale maatschappelijke vraagstukken.

Grondslag: De vereniging gaat uit van de overtuiging, dat Gods woord op elk levensterrein en voor elke levensuiting toetssteen en richtsnoer moet zijn.

Het Bestuur

WIST U DAT...

... er nog enkele boekjes te koop zijn over Oud-Holwerd geschreven door M. Geertsma voor € 9,00?

... er ook nog boekjes verkrijgbaar voor € 3,50 zijn over wapens en vlaggen van de stad en dorpen in de gemeente Dongeradeel?

... deze boekjes verkrijgbaar zijn bij Tineke Veldema, Pôlewei 16?

... in de bebouwde kom maar 30 km. mag worden gereden?

... u data van activiteiten kunt doorgeven aan Tineke?

... zij die dan laat plaatsen in de doarpsbel?

... iedereen er dan van op de hoogte is?

... er nog enkele ligplaatsen beschikbaar zijn in de Holwerder Haven?

... dit € 15,00 per meter per jaar kost?

... u zich op kunt geven bij een van de bestuursleden van de Stichting Rekreatie en Toerisme Holwerd?

... de goals in de Prof. Holwardastraat weer keurig netjes zijn opgeknapt in opdracht van doarpsbelang?

... we hebben begrepen dat er veel kinderen uit Holwerd gebruik maken van daar lekker te voetballen?

... wij van doarpsbelang de goals ook nog een verfbeurt willen geven? Wie zou daar nog eens voor willen helpen? Bel Tineke, tel. 562161.

... de VVV-folderservice nu wordt verzorgd door Jitske Bergema?

... daar allerhande informatie, fietsroutes enz. kunt krijgen in de winkel?

... wij Henk van Duinen willen bedanken voor de jarenlange verzorging van de VVV-folderservice?

... er in april info-panelen op de Zeedijk zijn geplaatst met daarop toeristische informatie over het wad?
... ook bij ons in de buurt voor het Seedykhûske en dan rechtsaf een infopaneel staat?
... de staanders niet bestand zijn tegen de weersinvloeden (wind)?
... er dus scheurvorming ontstaat?
... er een zwaardere constructie zal worden gemaakt en dit betekent dat vanwege het stormseizoen (15 sept. tot 15 april) de nieuwe staanders in de loop van april 2005 zullen worden teruggeplaatst?
... er door B en W een omvormingsplan groen is gemaakt?
... onder het motto 'het moet goedkoper maar wel netjes' ook in Holwerd is gekeken?
... bij alle perken met heesters, rozenhagen enz. of dit te vervangen is door ander goedkoper te onderhouden plantsoen?
... er zullen dus plantsoenen worden omgevormd?
... waar dat in Holwerd is staat op een kaart vermeld?
... wilt u die kaart bekijken kom dan gerust even langs bij Tineke, Pôlewei 16?
... u ook donateur kunt worden van Gymanstiek Chariëtto te Holwerd?
... u zich hiervoor kunt aanmelden bij Janny Boonstra, tel. 562403?

JAARPROGRAMMA 2004 - 2005 BVPF, AFD. DONGERADEEL-WEST

23 september:
Donderdagmorgen 9.30 uur **koffiemorgen** in café v/d Meer te Dokkum. Mevr. M. Visser uit Raard zal een introductiepraatje houden over **Ismakogie** een subtiel bewegingsprogramma, dat de spieren traint en de houding verbetert. (graag even opgeven als u komt voor **15 sept.** bij één van de bestuursleden.)

14 oktober:
Donderdagavond 19.45 uur in dorpshuis d'Ald Skoale te Hantum. Notaris de Jong van Advocatenkantoor Trip zal ons iets Vertellen over **"nieuw erfrecht"**.

22 november:
Maandagmiddag 14.00 uur in de Nije Nijhof te Holwerd. Lezing: **Belevenissen in de gevangenis van Veenhuizen** door dhr. S. Jouta uit Ferwert

20 december:
Maandagmiddag 17.00 uur in dorpshuis "Tunawerth" te Ternaard. **Kerstviering met brood buffet.** (opgeven voor 9 dec. bij één van de bestuursleden)

17 januari:
Maandagmiddag 14.00 uur in dorpshuis "Tunawerth" te Ternaard.
Jaarvergadering. Da. M. Bakker van Kampen uit Oentsjerk zal ons dat wat vertellen over **Mediation**.

?? februari:
Eéndagsbestuur

?? maart:
Gezamenlijke avond met Dokkum en Dongeradeel-Oost (nadere informatie volgt)

5 april:
Dinsdagavond 19.45 uur in de Nije Nijhof te Holwerd. Mevr. T. Dankert zal deze avond verzorgen met een lezing en dia's over de **"Trans Siberië expres"**

Der is mear yn'e wrâld, sjoch dêrom ek ris op: http://home.hetnet.nl/~molendehoop

Kijk ook eens op www.holwerd.nl

MOLEN "DE HOOP" TE HOLWERD, deel 1

door: *R. Tolsma (reinder.tolsma@hetnet.nl)*

Eeuwenlang moeten de boeren van Holwerd, "een groot en oud dorp in Dongerdeel bewesten de Paezens" (Tegenw. Staat,1787), gebruik hebben kunnen maken van een windmolen in het eigen dorp. De eerste aanwijzing dat er rond 1400 een molen te Holwerd stond, wordt gevonden in de activiteiten van Albrecht van Beieren, graaf van Holland, die toen aanspraken maakte op Friesland en met een leger grote delen van Oostergo en Westergo bezette, hij bouwde o.a. een versterking bij Ter Lune in de monding van de Dokkumer Ee. Hij eiste al gauw ook belasting van de Friezen. Een van die belastingen was het "windrecht". In de "Zoenbrief en Accoord" tussen Hertog Albrecht van Beieren en de Friezen van 3 mei 1399 (Charterboek, bl. 292) staat: "voort soe sall onse lieve genedige Heere voornt. houden aen hem selven den wint van der Moelen over all in den Lande van Oistvrieslant,..."
Nadrukkelijker staat het in de schenkingsakte voor Her Foye van Dochem, getrouweling van de Hertog, die beloond wordt met "... die helfte van Dongeradeel, alsoe alst gelegen is in Oestergoe uptie Lauwers, mit alle heerlichede hoge ende lage, mitten giften van kercken, mitten winde vander meulen, mitten forfeyten, brueken, boeten,..."(2)
Hoewel er niet bij staat in welke dorpen, naast Dokkum, windmolens aanwezig waren, kan gevoegelijk worden aangenomen dat "het groot en oud dorp" Holwerd daar zeker bij hoorde.
Lange tijd ontbreken er bronnen om de continuïteit van deze molen te bewijzen, pas in 1511 (Register van den Aanbreng) is er weer een vermelding waaruit de aanwezigheid van de molen kan worden opgemaakt: "Feije by de Moelen Werf, 4,5 pondten buijten, 19 pondten binnen dyck, lantheer Wbbele Pibesz". Het blijft gissen of er op deze "molenwerf" een molen stond maar aannemelijk is het wel. Zeker omdat er vier jaar later een ramp met deze molen plaatsvond. In de strijd tussen de Hertog van Gelre en de Hertog van Saksen, beiden belust op de heerschappij in Friesland, werden verschillende dorpen door dan weer het ene dan door het andere leger aangevallen. Worp van Tyaerda schrijft daarover: "Int selue jaer (1515) den 22 dach February toegen twe vaentys knechten by 800 met sommige burgers wt Leuuarden toe Holwert, ende branden dat dorp schoen wt met dye molen, want sy mede waeren gegaen anden Geldersche partye, ende haer heerschappen, naemelicken Syts Bottinga, waeren principaele mede van dye Geldersche". (2)
Omdat Syds Bottinga, ook wel Buwinga genoemd, Geldersgezind was, werd het hele dorp maar platgebrand. Syds moet hebben gewoond op Bonga, nu Stationsweg 21, waar nog laatmiddeleeuwse restanten ven een steenhuis te zien zijn. Hij had op het verkeerde paard gegokt want de Geldersen verloren hun invloed in Friesland, Karel V werd de nieuwe landheer en Syds Buwinga's goederen werden geconfisqueerd en vielen in handen van Sythie Humalda.
Het duurt daarna anderhalve eeuw voor er weer sprake is van een windmolen te Holwerd. Dat is bijzonder omdat er in tussentijd wel bronnen bewaard zijn gebleven, molens betreffende. Bijvoorbeeld de lijsten in 1638 waarop de molens geplaatst zijn die stil moesten worden gezet omdat ze te weinig belasting opleverden voor de provincie (het "gemaal" was lange tijd een belangrijke provinciale belasting) of waaruit zelfs de molenspil gehaald moest worden, met behulp van soldaten omdat zoiets natuurlijk stuitte op verzet van molenaars en boeren(3).
De bedoelde vermelding is gevonden in Proclamatieboek Westdongeradeel, Tresoar, inv. Nr. 17, bl. 115. dd 6 Martij 1677:
"Haije Lammerts en Trijntie Dircks echteluijden wonende tot Holwert b.b.c. op de coop van seeckere huijsinge, hovinge met wintmeulen staende en gelegen tot Holwert op de slootswal..."
Zij kopen de molen van Eulte Lieuwes en Trijn Elinghs te Ternaard en moeten er 2900 goudguldens voor betalen, een dikke prijs!
Omdat de proclamatieboeken van Westdongeradeel uit die tijd in een erbarmelijke staat cq onleesbaar zijn, is het onmogelijk om de volgende eigenaar op te sporen. Pas in 1711 is weer een aankoop te vinden als "Jan en Jeppe Harmens, vrijgesellen, dogh mondigh en woonagtigh tot Lusens in Oostdongeradeel" de molen kopen van Antie Lammerts, weduwe van de laatste molenaar Oeble Sipkes. Zij betalen een bedrag van 2540 ggls. De beide broers blijven waarschijnlijk in Lioessens wonen want als Jan Harmens zijn helft in datzelfde jaar voor 1170 gg aan Nittert Sijmens verkoopt, staat er nog steeds "woonagtigh te Lioessens". Door deze verkoop

noemt het eerste reëelcohier in 1711 twee eigenaars/gebruikers: "Nittert Sijmens en Jeppe Harmens, een huys met een Roghmolen daerop staende, de 6e penning huyr getauxeert op 80 cg, belasting 13-6-11 cg
Hieruijt wort aen den Heere Baron Ulbo B. van Aylva aen grondpacht betaelt de 5e penning 5-12-; belasting 1-2-6 cg."
Jeppe Harmens was een zoon van Harmen Jacobs, sinds 1680 molenaar te Lioessens. Jeppe neemt in 1721 de molen van zijn vader in Lioessens over en verkoopt zijn aandeel in de Holwerder molen aan Heert Pytters. Deze heeft ook het aandeel van Johannes Jans overgenomen (volgde in 1715 Nittert Symens op voor een bedrag van 4000 cargls) en is nu alleen eigenaar van de molen. Er is geen koopakte gevonden omdat de proclamatieboeken van Westdongeradeel ook uit die tijd dermate vergaan zijn dat zij (vrijwel) onleesbaar geworden zijn.
De oudste akte (buiten koopakten) met betrekking tot de Holwerder molen die tijdens het onderzoek is gevonden, dateert van 1729. Zoals eerder vermeld, werd er streng toegezien op de opbrengst van het gemaal van de verschillende molens in de provincie. Een van de middelen die de provincie ter beschikking stond, was het tegenhouden van een verkoping als een molen naar de mening van gedeputeerden te weinig opbracht. De grietman van Westdongeradeel stuurt daarom in januari 1729 een brief naar gedeputeerde staten met de vraag of de molen verkocht mag worden. Hij krijgt het volgende antwoord:
"Veste, Lieve, Besondere, Uit U: Ed: missive van den 6 deser gesien hebbende, dat de Rogmoolen in den Dorpe Holwert ter koop wordt uitgeveilt ende dat deselve van vele dienst en nut is, derhalven niet wel gemist kan worden; soo hebben wij goedgevonden, dat U: Ed: gedagte verkopinge sijn voortgang sal doen hebben; waar mede wij U: Ed: bevelen in Gods Protexie; Leeuwarden, den 7 januarij 1729, De Gedeputeerde Staten van friesland, P. Lycklama à Nijeholt, Ter ordonnantie van deselve J.W. van Wyckel."
De nieuwe eigenaar wordt Jan Sieverts, een bekende in Holwerd want hij was voordien molenaar op de pelmolen in het dorp (zie verder). In de koopakte komen een paar bijzonderheden voor:
"Jan Sijverts Pelmolenaar cum uxore egtelieden onder Holwert bbc op de koop van sekere roggemolen onder voorsz: dorpe, met de huisinge cum annexis gelijk mede de Bakkerije met desselfs gereedschappen en stallinge voor koeijen sijnde het molenhiem en hovinge groot ongeveer 1 pondm. mevr. Rengers ten oosten en suiden, de vaart ten westen en mevr. Coning ten noorden, beswaart met vier ggl jaarlijxe grondpagt aan mevr. Rengers uit te keeren des wederom inbeurende de grondp. die wegens het huiske bij de Molen staande wordt betaalt, wijders beswaart met het bebakken en bemalen der granen die op Hania Zathe worden gebruikt, ..."

Dat er aan de molen tevens een bakkerij was verbonden komt wel vaker voor, echter dit is de laatste keer dat zoiets bij de Holwerder molen genoemd wordt. De bakkerij moet dus na de verkoop aan Jan Sieverts in onbruik zijn geraakt. De provincie verbood trouwens het samengaan van bakkerij en molen, al werd dit verbod ruimschoots ontdoken en komt de combinatie molenaar-bakker veel voor.
Dat de molen belast was met het bebakken en bemalen van de granen op Hania is erg interessant. Ook de grondpacht moest aan de eigenaar van Hania betaald worden (ook de oudst gevonden akte van 1677 maakt er al melding van), allemaal aanwijzingen dat de molen eens op het grondgebied van Hania is gesticht. Hania State, de oude stins bevond zich aan de overzijde van de Holwerder Vaart, bestond waarschijnlijk reeds in 1453 en is na 1600 lange jaren in het bezit van de familie Van Aylva geweest. Deze familie leverde vele grietmannen aan Oost- en Westdongeradeel. Na 1800 ging de State teloor waarbij ook de "uitgestrekte bossen en plantages" die erbij hoorden, zijn verdwenen(4).
Jan Sieverts is waarschijnlijk maar één jaar molenaar geweest op zijn pas verworven molen want al in 1732 wordt zijn weduwe als eigenaar genoemd. Zij zal wel hulp van knechten hebben gehad want zij blijft op de molen tot haar zoon Sievert Jans groot genoeg is om de molen over te nemen. Zij moet in het midden van de 18e eeuw een grote bedreiging tegen het voortbestaan van de molen het hoofd bieden. In het reëelcohier van 1747 staat het heel plastisch: "Wort versogt vermindert te hebben omdat het gemaak niet is als tevoren".
Een vermindering van de belasting van *f* 60,- naar *f* 40,- wordt toegestaan met als reden in 1748: "Nu gestelt op *f* 40,- omdat wel 1/3 van het gemaal heeft verloren door de pelmolen".
In 1750 is de *f* 40,- weer doorgehaald en vervangen door het eerdere *f* 60,- met als reden:
"Nu gestelt op *f* 60,- omdat de rogsteenen van de pelmolen zijn genomen".
Dit lijkt allemaal wat raadselachtige taal van de ambtenaar van de gemeente, die dicht bij het vuur zat en wel wist waar het allemaal om draaide, maar de oplossing van dit probleem ligt in de tweede molen van Holwerd, reeds in 1699 (inv. 19, bl. 45, WED) genoemd: "Lammert Tijsen, Pelmolenaer in Holwert" (zijn dochter verkoopt in 1711 De Hoop!) en sinds 1716 vermeld in het reëelcohier.
Eylert Yskes koopt dan een huis van Obbe Lieuwes en de ambtenaar schrijft er "in margine" bij: gortmolen. Toch staat volgens de koopakte dit huis al bekend als "sekere pelmolen met de huijsinge ca" en heeft de familie Aylva ook in dit geval bedongen dat er door de pelmolenaar kosteloos gemalen moet worden voor "het Adelijk Slot Hania en de Adelijke Huijsinge tot Ternaard". De koopprijs van 1900 cargls is behoorlijk. Een jaar later staat er "huisinghe en pelmolen". In 1723

koopt Jan Sieverts deze pelmolen, in 1731 koopt hij voor 700 cg de grote roghmolen (zie hierboven). Een van zijn opvolgers op de pelmolen, Johannes Ymes, lijkt eerst tevreden met zijn aandeel in het malen van graan van Holwerder boeren, maar in 1747 verandert dat. Zijn jaarlijkse huurwaarde in het reëlcohier van *f* 50,- wordt aangepast tot een bedrag van *f* 70,- "omdat ook rogsteenen heeft opgeleit en wel 1/3 van het gemaal na sig heeft getrocken". Dat kan kloppen want De Hoop had er nog maar 2/3 van voorheen. Heeft Johannes Ymes veel boeren aan de noordkant van het dorp, gezien de ligging van zijn molen, weten over te halen? Of heeft hij een prijzenslag ontketend?

Dat zal wel nooit bekend worden want al na een jaar houdt Johannes het voor gezien en haalt hij de roggestenen weer uit de molen. Zijn belasting keert weer terug naar het oude niveau en dit avontuur, wat hem zeker veel geld moet hebben gekost want een molen aanpassen met roggestenen en deze binnen een jaar weer verwijderen moet een hele investering zijn geweest, kost de molen ook nog de kop want òf Johannes had het geld er niet voor òf de molen heeft deze verzwaring van zijn taak niet aangekund want in 1751 verkoopt Johannes de pelmolen en zijn opvolger Hyltje Gerbens vraagt direct vermindering van belasting aan van *f* 50,- naar *f* 16,- "vermits de molen is weggebroken".

De pelmolen heeft deze slag, welke vast en zeker voor grote opschudding moet hebben gezorgd in het dorp Holwerd en dat juist in de tijd van het Pachtersoproer waarbij vele chergershuisjes bij de molens het moesten ontgelden, voorgoed verloren en nadien (1809) is er nog wel eens sprake van een "Pieter op de Pelmoolen" maar hier zal een Pieter bedoeld zijn die in het huis woonde op het perceel land waar eens de pelmolen stond. Dat perceel staat nu nog steeds bij oudere Holwerders bekend als "het pelmolenaarsland".

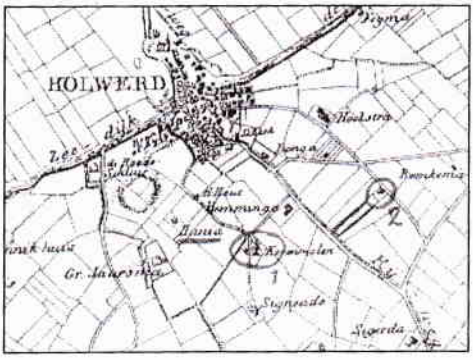

Kaartje Eekhoff, 1855
1 = molen De Hoop, 2 = de nu verdwenen pelmolen, het langgerekte perceel achter het woonhuis heet nu nog steedss 't Oude Pelmolenaarsland

Ook de in de tekst genoemde Hania State is zichtbaar.

In de koopakte uit 1731 staat nog een interessante zin: "des wederom inbeurende de grondp. die wegens het huiske bij de Molen staande wordt betaalt". Hier wordt verwezen naar het zogenaamde chergershuisje dat op last van de provincie op het molenterrein moest staan. Het huisje werd bewoond door de cherger die toezicht moest houden op het betalen van de belasting op het gemaal door de molenaar. Omdat hij op het terrein woonde (hij mocht het molenterrein niet verlaten, zelfs niet bij windstilte) kon hij toezicht uitoefenen op het gebrachte graan en het afgevoerde meel met de daarbij behorende "cedullen" als bewijs van betaling van "het gemaal". Voor 1748 pachtte de cherger dit baantje en moest hij leven van het verschil tussen de pachtsom die hij betaalde en zijn aandeel in het gemaal. Om het onder één hoedje spelen met de molenaar voor te komen werd er naast deze opzichter bij de molen ook een "kontrarolleur" benoemd, ook wel geappoincteerde genoemd, die bijvoorbeeld de cedullen in de "bus" moest controleren (Holwerd (3) kreeg in 1806 bus 32 toegewezen). Verder moest de cherger om de twee jaar verhuizen naar een andere molen, later werd dit om de vier jaar.

Hoe de controle precies gebeurde valt op te maken uit de Tegenw. Staat van Friesland, 1787, deel 4, bl. 408: "De blansen van de Kollekteur moeten zy naauwkeurig invorderen, en een van hen Kontraboek houden, met aantekeningen, wanneer de aan den molen gebragte graanen weder van daar zyn gehaald of gebragt. Ook moeten zy alle avonden, by Zonnen ondergang, te samen de peil der gebroken en ongebroken graanen op den molen doen, en daarna den molen wel sluiten, zo dat niemand na dien tyd, buiten hunne kennis, op den molen kan komen; terwyl zy tot geruststelling van den Molenaar aan hem laaten den sleutel van een tweede slot op denzelven. 's Morgens moeten zy den molen met den Molenaar weder openen, en op nieuws peil doen, om te zien, of alles in denzelfden staat zy, waar in zy het des avonds hadden gelaaten; wordende deze peilingen telkens te boek gebragt".

De oudste gegevens die gevonden zijn dateren uit 1729 toen Pitter Rinses en Sjoert Pitters Contraroleur en Opsigter bij de Molen te Holwerd waren (Arch. 5, nr. 2748 Tresoar). Er bestaat ook een "Boek van de Opzigters-huzingen" waaruit blijkt dat Mevrouw Rengers de grondpacht bezit en de kerkvoogdij de eigenaar is van het opzichtershuis, opmerkelijk omdat de meeste huizen eigendom waren van de provincie. Mogelijk dat de provincie in dit geval gebruik heeft gemaakt van een bestaand huis (Arch. 5, nr. 7476, Tresoar)(6)

Het speciecohier levert een hele rij opzichters en controleurs op die hieronder worden weergegeven: (met een * stond hier eerder)

Namke Andrijs, 1752 – 1753 naar Hallum

Sjoerd Pytters charger, ingekomen van Blia 1753 -
Andrijs charger, 1754 - (het cohier van 1755 ontbreekt)
Reinder Jacobs, 1754 - Een los briefje in het speciecohier van 1754 meldt:
"1754:
Sjoerd Pijtters opsigter Bij De Moolen tot Holwert Twe halve hooffden Reiner Jakobs Kontrarolleur Bij De Moolen tot Holwert Twe halve hooffden"
Claes Jans, opsigter by de molen, 1756 – 1758 nae Dockum
Beernt Harmens, apoincteerde, 1756 – 1757
Jentje Scheltes, apoincteerde, 1757 – 1759 nae Ferwert
Hessel Knijff, 1757 – 1758
* Reinder Jacobs 1758 – 1763
Romke Oenses, opsigter by de molen 1759 – 1763
Teunis Gerbens, 1763 – 1766 na Doccum
Hendrik Menagie, appoincteerde, 1763 – 1767 nae Dockum
Marten Jans van Anjum, 1766 – 1767 obiit
H. Eldringa van Leeuwarden, 1767 – 1769 na Lemmer
* Romke Oenses van Dockum, opsigter by de molen, 1767 – 1770 obiit
Gosse Theunis van Holwert, 1769 – 1773 na Blija
Sjouke Lieuwes van Ternaard, 1770 – 1774 na Dockum
Hendrik Norbrens van 't Heerenveen, 1773 – 1777 vertrokken nae Ferwert
Hendrik Kunst van Dockum, 1774 – 1778 na Ferwert
* Gosse Theunis van Blija, 1777 – 1781 na Ee
Tjeerdt Scheersma van Ternaard, 1778 – 1779 na Dockum
Coenraad Schreuder van Ee, 1779 – 1783 nae Ackerwoude
(GT en CS: opsigters by de molen en soldaat onder de guarde)
Jurjen van Dussen van Anjum, geappoincteerde soldaat, 1781 – 1783
Willem Groenwolt, 1783 – 1787 na Dockum
Feije Andries van Ackerwoude, 1783 – 1784 na Drogeham
Oeble Jouwstra van Ferwert, 1784 – 1788 na Blija
Harmen Roeloffs van Dockum, 1787 – 1791 na Collum
Lammert Sanstra van Dockum, 1788 – 1791 na Dockum
Lourens Rademaker van Dockum, 1791 – 1795 na Dockum
* Oeble Joustra van Blia, 1791 – 1795. na Blia
Willem Aalslager van Ferwert, 1795 – 1799
Sjoerd Freerks van Blia, 1795 – 1799
Joost Meckel, 1799 – 1802
Tiede Wouwenaar, 1799 – 1802
Lodewijk Rucker/Reuker, 1802 –
Johannes Minkes, 1802 – 1805 (overleden)
Durk Martens, 1805 -

In 1806 wordt een reorganisatie doorgevoerd en daarbij moeten heel wat molenchergers het veld ruimen. Ook de beide beambten te Holwerd moeten verdwijnen. Aardig aan deze lange lijst (7) is dat de leeftijden ook worden vermeld: Lodewijk Ruiker is al 85 jaar en Dirk Martens 65. Zij hebben waarschijnlijk geen gouden handdruk gekregen zoals tegenwoordig gebruikelijk is!

Sievert Jans wordt in 1755 de nieuwe molenaar, hij zal er al jaren hebben gewerkt want in 1749 wordt hij als "een gemeen arbeider" bestempeld en behoort hij met zijn moeder, "Jan Syverts wed. Molenaarsche – wel gestelt – aan een huisgezin en betaalt 26 – 15 - : belasting". Zijn moeder gaat naar haar zoon in Nes, Rinse Jans, eveneens molenaar.

Sievert Jans zal een tiental jaren molenaar blijven want in 1765 staat Ids Lieuwes als zodanig te boek. Hij is getrouwd met Hinke Johannes en beiden komen van Holwerd. Van Ids Lieuwes is een hypotheekakte(8) bekend uit 1769, een aantal jaren na zijn aantreden op de molen. Hij leent daarin een bedrag van 2000 cg en het zou interessant zijn om te weten waar hij dat, toch aanzienlijke, bedrag voor gebruikt heeft. Heeft hij een nieuwe molen laten bouwen? Zijn er grote aanpassingen gedaan? Helaas staat daarover niets in de hypotheekakte, slechts "reeds voor ondertekening dezes uijtgekeert" en daarom blijft het gissen. Het is wel vreemd dat de akte pas in 1774 wordt geregistreerd wat kan wijzen op problemen met de rentebetaling.

(Slot volgt)

Bronnen:

1. Eelco Verwijs, De oorlogen van Hertog Albrecht van Beieren met de Friezen, bl. 535
2. Worp Tyaerda van Rinsumageest, Vijfde boek der Kronijken van Friesland, bl. 139 (dank aan D. Bunskoeke die mij hierop attent maakte)
3. De Vrije Fries 1955, deel 42, bldz. 93 e.v. S.J. van der Molen: Het gemaal in Friesland, een bijdrage tot de Friese molengeschiedenis.
4. Noordelijk Oostergo, De Dongeradelen, uit de serie "Monumenten van Geschiedenis en Kunst", Herma M. van den Berg, 1983. Bl. 105,106.
5. BRF nummer 2614. Andere busnummers: De stad Dokkum 26,27,28, Anjum 29, Ee 30, Lioessens 31, Ternaard 33, Nes 34, Kollum 35.
6. Zie voor verdere gegeven over het gemaal "De molen van Lioessens, deel 2", R. Tolsma en D. Douma, De Sneuper 38, september 1996
7. Tresoar, BRF. Arch. 8, nr. 2592
8. Nedergerechten WED 168, bl. 418

SUPPORTERSVERENIGING VV HOLWERD

Data te houden activiteiten t/m december 2004:

Klaverjassen:	3 september, 1 oktober en 5 november
Kraken:	3 december
Bingo:	17 september, 29 oktober en 26 november
Jeugdbingo:	12 november

De ledenvergadering hebben we verzet naar **vrijdag 8 oktober** i.p.v. vrijdag 13 oktober. Wij als bestuur zijn op zoek naar enkele nieuwe bestuursleden, dus wie zich geroepen voelt, schroom niet, maar neem gerust contact op met een van de huidige bestuursleden:
L. Hoekstra-Dijkstra, tel. 561793
S. de Haan-Brouwer, tel. 562542
T. Kuiphof-Hoekstra, tel. 562114

Alle activiteiten vinden plaats in de kantine van de sporthal "de Ynset", tenzij anders wordt aangegeven. Aanvangstijden blijven hetzelfde.
Tot ziens op de activiteiten van de Supportersverenging VV Holwerd.

Het Bestuur

AGENDA

SEPTEMBER

17 Bingo Supportersvereniging
18 Jeu de Boule, Kampioenschap van Dongeradeel, aanvang 13.00 u.
25 Nachtboulen "Amelander Veerhuispartij", aanvang 19.30 u.
29 Bingo Supportersvereniging
30 Indische Maaltijd S.W.O.D. vanaf 14.30 u. in de Nije Nijhof

OKTOBER

1 Klaverjassen Supportersvereniging
15 Ledenvergadering Supportersvereniging aanvang 20.00 uur in de kantine sporthal "De Ynset"

NOVEMBER

5 Klaverjassen Supportersvereniging
5 Film "Ten Commandments" om 19.30 uur in 't Sintrum
12 Jeugdbingo Supportersvereniging
13 Playbackshow in 't Sintrum
17 Demonstratie gymnastiekvereniging Chariëtto in sporthal "De Ynset"
18 Kerstkaarten maken S.W.O.D. 9.30 u. in de Nije Nijhof
19 Bingo, bazarcommissie in 't Sintrum
25 Sinterklaasfeest S.W.O.D. 14.30 u. in de Nije Nijhof
29 Bingo Supportersvereniging

DECEMBER

3 Kraken Supportersvereniging
3 Tryater "Ald Papier" om 20.00 uur in 't Sintrum
23 Kerstfeest S.W.O.D. 14.30 u. in de Nije Nijhof

JANUARI 2005

7 Toneel Pro Rege in 't Sintrum.

HUISARTS

Dokter L.C. Maltha, spreekuur volgens afspraak, tel. 561301, Stationsweg 25
Uitsluitend bij spoedgevallen tel. 562255

Dr. Ch.F. van der Lugt,
tel. 0519-571316
Dr. Stender
tel. 0519-571436

FRIESE LAND

Thuiszorg Het Friese Land biedt de inwoners uit Noord- en Midden-Friesland onder meer:
- Verpleging en verzorging,
- Kraamzorg
- Ouder- en kindzorg

Uitleen verpleegartikelen ma. t/m do. 9.00 - 17.30 uur en vrijdags van 9.00 - 14.30 uur in Dokkum, Sionsberg, Birdaarderstraatweg 70.
Friese zorgwinkel: Voor alle informatie: 0900-8864 (24 uur per dag, ca. 22 cent per min.) Tesselschadestraat 29, 8913 HA, Postbus 417, 8901 BE Leeuwarden.

CONTACTADRESSEN

Dienstencentrum: vacant
Uitvaartvereniging "de Laatste Eer":
Uitvaartleider K. Elzinga-Dijkstra,
Achter de Hoven 8, tel. 561374
Mobiele tel. 06-20620647
Bij diens afwezigheid: T. v.d. Woude-Plantinga, De Teebus 8, tel. 562002.

FYSIOTHERAPIE

J.R. Moorman, praktijkadres:
Bloemsteeg 6 (ingang âld Pôlewei), tel. 562478/561876.

HUISARTSENLABORATORIUM

Plaats: Nije Nijhof, **maandagmorgen van 10.00 - 10.15 uur.**

www.holwerd.nl

TANDARTS

Mw. van der Woude, Beyertstraat 101, tel. 562300.

PEDICURE

M. Rintjema-Kruize, Morgenzon 10
Behandeling op afspraak, tel. 561689.
Elisabeth Broersma, Ringweg 34, Brantgum, tel. 561594

WIJKBEHEER

Heeft u klachten, dan kunt u dit melden op tel. nr. 0519-298777.

BESTUUR

Voorzitter: Sara Hofman
Morgenzon 12, tel. 561694

Secretaris: Jelle Dijkman
Stationswei 21, tel. 562040

Penningm.: Dirk Bergema
Pôlewei 2, tel. 561423

Redactie: Tineke Veldema,
Pôlewei 16, tel. 562161

Leden:
- Egbert Boonstra, *vertegenwoordiger Stichting Recreatie en Toerisme*
  Gama 3, tel. 562421
- Marten Slager
  Landswelvaren 19, tel. 562201
- Jan Willem Overal
  Joh. Piersonstrjitte 9, tel. 296768

Postadres Dorpsbelang:
Postbus 24, 9150 AA Holwerd.
Bankrel.: Regio Bank, nr. 694053961

INLEVEREN KOPIJ

Agenda datum en kopij uiterlijk **dinsdag 30 november 2004** inleveren bij Tineke Veldema, Pôlewei 16 te Holwerd.